

prima instanță – S. Lebediuc
instanța de apel – A. Curdov, E. Dimina, D. Talai

dosarul nr. 2ra-1442/13

ÎNCHEIERE

02 mai 2013

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Nicolae Clima
Iurie Șumcov
Tamara Chișca-Doneva

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către Ganeli Dmitri,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ganeli Dmitri împotriva Comitetului Executiv UTA Găgăuzia, Administrația raionului Comrat și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire recuperarea valorii averii confiscate în urma represiunilor politice,

împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 20 septembrie 2012 prin care au fost admise apelurile declarate de Comitetul Executiv al Găgăuziei și Administrația raionului Comrat, casată hotărârea Judecătoriei Comrat din 26 decembrie 2011 în partea prin care s-a dispus încasarea din bugetul Comitetului Executiv UTA Găgăuzia, în beneficiul lui Ganeli Dmitri a costului terenului agricol în valoare de 264780 lei și în această parte fiind emisă o nouă hotărâre de respingerea acțiunii, în rest fiind menținută hotărârea primei instanțe,

constată:

La 29 septembrie 2010, Ganeli Dmitri a depus cerere de chemare în judecată împotriva Comitetului Executiv UTA Găgăuzia, Administrația raionului Comrat și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire recuperarea valorii averii confiscate în urma represiunilor politice,

În motivarea acțiunii a indicat că la 22 august 1946, tatăl său Ganeli Nicolai Ion a.n. 1905 a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de 58/3 Cod penal URSS, și anume pentru livrarea insuficientă a grâului și condamnat la 8 ani închisoare cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis, cu confiscarea cerealelor și altor produse alimentare care aparțineau familiei condamnatului. În același an tatăl său a fost deportat pentru executarea pedepsei la Colîma, unde a ispășit pedeapsa în deplin volum.

Susține reclamantul, că peste trei ani după condamnarea tatălui său și mama sa, Ganeli Maria, împreună cu copii, inclusiv și el, au fost supuși represiunilor politice și deportați în regiunea Kurgan, Federația Rusă, unde s-au aflat pînă în anul 1956, fapt confirmat prin certificatul de reabilitare.

Afirmă că averea familiei deținută, la momentul condamnării, ridicării și deportării părinților săi era compusă din casa de locuit, vite, 50 ha pământ arabil, alte bunuri materiale, ce se certifică prin acte eliberate de serviciu arhivă or. Basarabeasca, precum și prin declarațiile martorilor.

Menționează că în baza hotărîrii Consiliului de Miniștri al RSSM nr. 115 din 10 aprilie 1989 familia sa a fost reabilitată la data de 07 iunie 1989.

Mai invocă că la 15 aprilie 1989 s-a adresat cu cerere către Comisia specială de pe lângă Comitetul Executiv al raionului Basarabeasca, prin care a solicitat restituirea bunurilor confiscate de la părinții săi în urma represiunilor politice. Ca rezultat a examinării cererii depuse la 03 decembrie 1993 prin procesul-verbal nr. 12 a ședinței comitetului executiv raional Basarabeasca s-a decis de a-i restitui familiei sale valoarea bunurilor confiscate în mărime de 90 lei.

Indică că despre hotărîrea menționată a aflat la 13 aprilie 1998, odată cu primirea răspunsului la cererea sa cu privire la restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice, prin care a fost informat că nu mai poate beneficia de despăgubire pentru bunurile confiscate deoarece familiei sale a fost acordată compensare pentru bunurile confiscate în anul 1993.

Susține că, prin Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 au fost modificate prevederile Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în temeiul căreia foștii deportații politici care nu au beneficiat de compensații în schimbul bunurilor confiscate pînă la momentul întrării în vigoare a Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006, erau în drept să depună cererea la comisia specială creată în cadrul consiliilor raionale unde sau aflat bunurile foștilor deportați pînă la momentul confiscării bunurilor.

Avînd în susținerea prevederile Legii menționate, la 19 iunie 2007 a adresat o cerere Consiliului raional Comrat prin care a solicitat restituirea valorii averii confiscate, la care la data de 22 iulie 2008 a primit răspuns, prin care a fost informat că în baza deciziei Consiliului raional Comrat nr.2/8 din 28 martie 2008 a fost refuzat în examinarea cererii, pe motiv că există hotărîrea Comitetului Executiv al raionului Basarabeasca din 03 decembrie 1993 potrivit căreia familiei sale a fost acordată compensarea pentru bunurile confiscate în urma represiunilor politice. Prin același răspuns a fost informat și despre faptul că, decizia Consiliului raional Comrat nr.2/8 din 28 martie 2008 nu este una finală, deoarece materialele au fost expediate în adresa Administrației UTA Găgăuzia, care va lua o hotărîre definitivă privind restituirea familiei sale a valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice în perioada anilor 1947-1949.

Menționează că la data de 06 iunie 2008, sa adresat din nou cu o cerere Consiliului raional Comrat, la care a anexat actele necesare conform Hotărîrii Guvernului nr. 627 din 09 iunie 2007, solicitînd restituirea valorii bunurilor confiscate ce aparțineau cu drept de proprietate familiei sale, însă prin decizia Consiliului raional Comrat nr.3/28 din 18 iunie 2008 s-a constatat că nu mai are dreptul la careva recompensă, deoarece prin hotărîrea Comitetului Executiv al Consiliului raional Basarabeasca consemnată în procesul verbal nr. 12 ,din 03

decembrie 1993, pe numele său a fost acordat suma de 90 lei cu titlu de compensație în schimbul bunurilor confiscate în anii 1947-1949. Iar la data de 18 iulie 2008, Consiliul raional Comrat a emis deciziile finale nr. 24 și nr. 59 de refuz a examinării cererilor sale din 19 iunie 2007 și din 06 iunie 2008, pe motivul că familiei sale au fost deja achitate despăgubirile.

Insistă că suma de 90 lei nu a fost ridicată, deoarece nici un membru al familiei sale, inclusiv nici el nu au fost informați despre alocarea acestor sume bănești cu titlu de compensație pentru averea confiscată.

Consideră deciziile nr. 2/8, 3/28, 24 și 59 din 28 martie 2008, 18 iunie 2008 și respectiv din 28 iulie 2008 a Comisie speciale de pe lângă Consiliul raional Comrat neîntemeiate și ilegale, în drept invocă Legea cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice din 08 decembrie 1992, care stabilește că drepturile victimelor represiunilor politice au fost violate, iar statul Republicii Moldova î-și asumă toate consecințele privind reintegrarea în drepturi a persoanelor reabilite, pe când bunurile sau echivalentul lor nu sunt restituite în beneficiul său nici pînă în prezent, fapt prin care se încalcă dreptul său de moștenitor legal.

De asemenea, indică că, chiar dacă în privința familiei sale a fost stabilită compensație bănească de 90 lei pentru fiecare, însă care nu au fost ridicată de către urmașii de drept, consideră că prejudiciul cauzat familiei sale prin confiscarea averii nu a fost recuperat integral, or suma acordată cu titlu de compensație pentru averea confiscată de la părinții săi este exagerat de mică și nu corespunde valorii bunurilor confiscate, mai mult că potrivit raportului de evaluare a bunurilor confiscate din 30 ianuarie 2008, emis de SRL „Index Imobil” și prețurilor de piață a bunurilor mobile și imobile la 29 ianuarie 2008 constituie, valoarea bunurilor averii confiscate de la părinții săi constituie suma de 778346 lei, și anume costul construcțiilor – 425566 lei, costul terenului arabil – 324780 lei și costul animalelor domestice – 28000 lei.

Totodată, consideră că în rezultatul represiunilor politice, detenției și privării ilegale de libertate, tratamentului inuman, maltratării fizice și psihice la care a fost supus dînsul și familia sa, încălcându-le drepturile și libertățile omului pe parcursul a 13 ani de detenție în lagărele de concentrare, i-a fost cauzat un prejudiciu moral inestimabil, însă consideră că încasarea unei pagube morale de 13000000 lei din contul bugetului raional Comrat în beneficiul său va fi o sumă relativ echitabilă pentru chinurile suferite.

Solicită anularea deciziilor nr. 2/8 din 28 martie 2008, nr. 3/28 din 18 iunie 2008, nr. 24 și nr. 59 din 28 iulie 2008 emise de Comisia Specială de pe lângă consiliul raional Comrat, prin care i s-a refuzat în acordarea despăgubirii pentru averea confiscată în urma represiunilor politice de la părinții săi Ganeli Nicolai și Ganeli Maria, încasarea din contul Consiliului raional Comrat în beneficiul său a valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice în sumă de 1029846 lei și în contul reparării prejudiciului moral suma de 13000000 lei, cît și cheltuieli de judecată pentru asistență juridică în mărime de 1000 lei și cheltuieli de transport în sumă de 300 lei.

Prin cererea de concretizare a cerințelor din 02 februarie 2011, reprezentantul reclamantului Ganeli Dmitri – Andrei Găulică, a solicitat atragerea în proces în calitate de copîrît Ministerul Finanțelor al RM și încasarea din contul ultimului a prejudiciului moral în sumă de 13000000 lei.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Comrat din 02 februarie 2011 a fost admis demersul reprezentantului reclamantului și atras în proces în calitate de coopârît Ministerul Finanțelor al RM.

Prin încheierea Judecătoriei Comrat din 21 februarie 2011, a fost respins demersul reprezentantului Ganeli Dmitri – Andrei Găulică cu privire la strămutarea cauzei spre examinare la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău.

În cadrul dezbaterilor judiciare, Ganeli Dmitri a depus o cerere de concretizare a cerințelor prin care a solicitat anularea deciziilor nr. 2/8 din 28 martie 2008, nr. 3/28 din 18 iunie 2008 și nr. 24 din 28 iulie 2008, prin care i s-a refuzat în acordarea despăgubirii pentru averea confiscată în urma represiunilor politice de la părinții săi Ganeli Nicolai și Ganeli Maria, recunoașterea calității sale de moștenitor în urma decesului mamei sale Maria Ganeli, restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice: construcții confiscate în suma de 425566 lei; animalele domestice în sumă de 28000 lei, terenul agricol în sumă de 264780 lei, cât și cheltuielile de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Comrat din 26 decembrie 2011 acțiunea a fost admisă integral și recunoscut Ganeli Dmitri moștenitor legal ai Mariei Ganeli, anulate hotărârile Administrației raionului Comrat nr. 2/8 din 28 martie 2008 prin care s-a refuzat în achitarea compensației pentru bunurile confiscate în urma represiunilor politice și nr. 3/28 din 18 iunie 2008 prin care a fost respinsă cererea prealabilă a lui Dmitri Ganeli din 06 iunie 2008, anulată decizia Comisiei cu privire la problemele victimelor represiunilor politice a Comitetului Executiv UTA Găgăuzia nr. 24 din 28 iulie 2008 prin care s-a refuzat în acordarea despăgubirii pentru averea confiscată în urma represiunilor politice și încasat din contul Comitetului Executiv UTA Găgăuzia în beneficiul lui Ganeli Dmitri valoarea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice, în mărime de 425566 lei – costul construcțiilor confiscate, 28000 lei – costul animalelor domestice și 264780 lei – costul terenului agricol.

Prin decizia Curții de Apel Comrat din 20 septembrie 2012, au fost admise apelurile declarate de Comitetul Executiv al Găgăuziei și Administrația raionului Comrat, casată hotărârea primei instanțe în partea prin care s-a dispus încasarea din bugetul Comitetului Executiv UTA Găgăuzia în beneficiul lui Ganeli Dmitri a costului terenului agricol în valoare de 264780 lei și în această parte a fost emisă o nouă hotărâre de respingerea acțiunii, în rest fiind menținută hotărârea primei instanțe, cu dispunerea eşalonării achitării sumei încasate pe un termen de 5 ani, a câte 20 % pe un an.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de apel a reținut dispozițiile art. 12 alin. (2) din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cu modificările și completările operate prin Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 (în vigoare de la 11 august 2006), care direct prevăd că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

De altfel, și prevederile art. 4 Cod Funciar, raportat la caz de instanța de apel, cert stipulează că nu se admite restituirea terenurilor foștilor proprietari și urmașilor

lor. Acestora li se pot atribui terenuri în proprietate în condițiile prevăzute de prezentul Cod, iar cu referire la normele citate a constatat netemeinicia pretențiilor lui Ganeli Dmitri cu privire la recuperarea costului terenurilor agricole confiscate.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 14 februarie 2013, recursul declarat de Comitetul Executiv UTA Găgăuzia a fost considerat inadmisibil

La 11 decembrie 2012, Ganeli Dmitri la fel a declarat recurs împotriva decizii instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând că la emiterea deciziei instanța de apel eronat a apreciat normele de drept material.

Menționează că potrivit art. 12 a Legii cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice, cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor. Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

Consideră că norma citată nu prevede imperativ că nu se vor restitui terenurile, ci nu se vor restitui doar acele terenuri ale căror confiscare, naționalizare sau luare în alt mod nu au legătură de cauzalitate cu evenimentele indicate, astfel pentru a se pronunța pe acest capăt de cerere instanța de apel urma să analizeze riguros dacă există o legătură de cauzalitate după cum a fost menționată de prima instanță ca fiind stabilită.

Invocă că la materialele cauzei sunt anexate suficiente probe ce demonstrează clar că există o legătură de cauzalitate între deținerea a 40 hectare de pământ și trecerea în rîndul familiilor de culaci cu ulterioara deportare în Siberia a familiei sale.

Mai invocă că instanța de apel a făcut referire la prevederile generale ale articolului 4 Codului Funciar, ce stabilește că nu se restituie terenurile foștilor proprietari, or norma citată nu e clară și nu specifică căror anume foști proprietari nu se restituie terenurile. Menționează că Legea 1225 a intrat în vigoare la 08 decembrie 1992, iar modificările la lege ce stabilește permisiunea de a încasa costul terenurilor a intrat în vigoare la 01 ianuarie 2007. Prin urmare fiind o lege organică specială și intrînd în vigoare ulterior prevederilor Codului Funciar, care la fel este o lege organică, urmează a fi aplicată în modul corespunzător norma intrată în vigoare ulterior.

Consideră că instanța de apel a ignorat jurisprudența Curții Europene, care a menționat că trebuie stabilit dacă, din cauza lipsei de acțiune a statului reclamantii au trebuit să suporte o povară disproporționată și excesivă (Hutten-Czapska c. Poloniei). Curtea a reamintit că, în determinarea de interes public, statele au putere de apreciere largă. Totuși, această marjă de apreciere nu este nelimitată, iar exercitarea acesteia este supusă controlului în raport cu prevederile Convenției (Almeida Garrett și alții).

Astfel, dreptul de despăgubire pentru bunurile ce au fost confiscate, naționalizate sau luate în alt mod în legătură cu represiunile este garantat de legislația internă.

Insistă că obligațiunea de plată a sumei de 264780 lei a constituit o creanță clară și precisă a statului în a o despăgubi pe reclamant. Prin urmare a existat o violare a dreptului de proprietate ca urmare a încălcării dreptului la securitatea juridică (a se vedea cauzele *Wintgen v. Olanda*; *Iatridis v. Grecia*; *Brumărescu v. România*).

De asemenea invocă recurentul și dezacordul său cu decizia instanței de apel în partea dispunerii eşalonării sumei încasate, deoarece prevederile art. 12 al.(5) a Legii cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice se aplică în cazul deciziilor emise pe cale extrajudiciară și anume de către Comisiile special create de pe lângă Consiliile raionale și cele municipale. Astfel această prevedere nu este imperativă și poate fi aplicată doar dacă cererea de achitare a compensației se examinează de către Consiliul municipal sau raional în temeiul prevederilor art. 12/1 a Legii cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice, mai mult că Comitetul Executiv al UTA Gagauz Yeri nu a solicitat eşalonarea plății și nu a prezentat nici o probă în vederea demonstrării stării precare a acesteia.

Mai invocă că, legiuitorul, în vederea neadmiterii tergiversării executării hotărârilor pe asemenea categorie de dosare a operat modificări prin Legea Nr. 173 din 11 iulie 2012, în vigoare la data de 28 septembrie 2012, prin care a dispus expres că sumele pentru compensațiile victimelor represiunilor politice vor fi încasate din contul bugetului de stat, prin transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

Consideră că dispunerea eşalonării achitării sumei încasate pentru perioada de 5 ani este inumană în raport cu subsemnatul și contravine spiritului Convenției Europene pentru Drepturile Omului în ceea ce privește examinarea cauzei într-un termen rezonabil, or, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în cauza *Cravenco v. Moldova* nr. 13012/02 din 15 ianuarie 2008 a menționat că, rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea, printre multe altele, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ganeli Dmitri, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC, or recurentul nu a invocat nici un temei care ar indica la ilegalitatea deciziei instanței de apel, ci a formulat critici ce se axează asupra fondului cauzei.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de către Ganeli Dmitri, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Ganeli Dmitri ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursul lui Ganeli Dmitri se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Nicolae Clima

Judecătorii

Iurie Șumcov

Tamara Chișca-Doneva